

ABSTRAKT

Způsob označování - výživová a zdravotní tvrzení vztahující se k vláknině

Mgr. Markéta Chýlková

Potravinářský průmysl nabízí širokou škálu výrobků, které každému spotřebiteli díky povinně uváděným výživovým údajům na potravinách umožní sestavit si pestrý a vyvážený jídelníček. Tato nabídka zahrnuje vedle standardních výrobků i výrobky s určitou přidanou hodnotou a může se jednat právě o takové, které obsahují dostatek vlákniny. Platné právní předpisy, zejm. nařízení (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům (dále jen „nařízení (EU) č. 1169/2011“), však stanoví předem definovaný okruh údajů, které musí být poskytnuty povinně (tzv. sedmička: energetická hodnota, tuky, nasycené mastné kyseliny, sacharidy, cukry, bílkoviny a sůl), a dále údajů, které lze poskytnout dobrovolně (např. informace o množství vlákniny), přičemž ani dobrovolně poskytované informace zdaleka nepokrývají vše, co by si spotřebitel chtěl na obalu potraviny přečíst.

Vlákninou se přitom podle bodu 12. přílohy I nařízení (EU) č. 1169/2011 rozumějí uhlovodíkové polymery s třemi nebo více monomerními jednotkami, které nejsou tráveny ani vstřebávány v tenkém střevě lidského organismu a náleží do těchto kategorií:

- jedlé uhlovodíkové polymery přirozeně se vyskytující v přijímané stravě;
- jedlé uhlovodíkové polymery, které byly získány z potravinových surovin fyzikálními enzymatickými nebo chemickými prostředky a které mají prospěšný fyziologický účinek prokázaný obecně uznávanými vědeckými poznatky;
- jedlé syntetické uhlovodíkové polymery, které mají prospěšný fyziologický účinek prokázaný obecně uznávanými vědeckými poznatky.

V roce 2006 byla v rámci Evropské unie přijata pravidla pro uvádění dobrovolných tvrzení na potravinách a nápojích vztahujících se k jejich výživovým a zdravotním benefitům, a to nařízení (EU) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování. Nařízení se vztahuje na výživová a zdravotní tvrzení, která jsou uváděna v obchodních sděleních, ať už při označování a obchodní úpravě potravin nebo v reklamách týkajících se potravin, které mají být takto dodány konečnému spotřebiteli a vztahuje se také na potraviny určené k dodání do restaurací, nemocnic, škol, jídelen a obdobných zařízení veřejného stravování.

„Tvrzením“ se ve smyslu tohoto nařízení rozumí jakékoli sdělení nebo znázornění, které není podle právních předpisů Evropské unie nebo vnitrostátních právních předpisů povinné, včetně obrázkového, grafického nebo symbolického znázornění v jakékoli podobě, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že potravina má určité vlastnosti. Přitom „výživovým tvrzením“ se rozumí každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že potravina má určité prospěšné výživové vlastnosti v důsledku:

- a) energetické (kalorické) hodnoty, kterou
 - i) poskytuje,
 - ii) poskytuje ve snížené či zvýšené míře nebo
 - iii) neposkytuje, nebo
- b) živin či jiných látek, které

- i) obsahuje,
- ii) obsahuje ve snížené či zvýšené míře nebo
- iii) neobsahuje.

Naproti tomu „zdravotním tvrzením“ se rozumí každé tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím.

Výrobci potravin jsou tak primárně svázáni pravidly pro uvádění výživových tvrzení (od podmínek pro použití výživového tvrzení se pak ve většině případů odvíjí i možnost uvést schválené zdravotní tvrzení). Ta se týkají nejenom obsahu jednotlivých vitaminů nebo minerálních látek, ale i celkové energetické hodnoty, obsahu cukru, soli, tuků a jiných látek či živin (příloha zmiňovaného nařízení) a jsou v nich stanoveny přesné podmínky, za jakých lze daná tvrzení použít. Co se vlákniny týká, jedná se o následující výživová tvrzení:

- „zdroj vlákniny“, lze použít pouze tehdy, obsahuje-li produkt alespoň 3 g vlákniny na 100 g nebo alespoň 1,5 g na 100 kcal;
- „s vysokým obsahem vlákniny“, které lze použít pouze tehdy, obsahuje-li produkt alespoň 6 g vlákniny na 100 g nebo alespoň 3 g na 100 kcal.
- lze uvést také tzv. srovnávací tvrzení „se zvýšeným obsahem vlákniny“ v případě, že produkt splňuje podmínky platné pro tvrzení „zdroj vlákniny“ a zvýšení obsahu představuje ve srovnání s podobným produktem alespoň 30 %.

Aby si spotřebitel vůbec dokázal spojit pozitivní vliv konzumace vlákniny na lidské zdraví, může výrobce na obalu při splnění určitých daných podmínek uvést schválené zdravotní tvrzení. V případě vlákniny se jedná o:

- vláknina z pšeničných otrub přispívá ke zvýšení objemu stolice;
- vláknina z pšeničných otrub přispívá k urychlení střevního tranzitu;
- vláknina z pšeničných otrub přispívá k urychlení střevního tranzitu;
- vláknina ze zrn ovsa přispívá ke zvýšení objemu stolice;
- žitná vláknina přispívá k normální činnosti střev;
- vláknina z cukrové řepy přispívá ke zvýšení objemu stolice nebo
- sušené švestky přispívají k normální činnosti střev.